

Opetusalan Ammattijärjestö
Undervisningssektorns
Fackorganisation
PL 20, Rautatieäisenkatu 6
00521 Helsinki

puh. 020 748 9600
faksi (09) 145 821
www.oaj.fi
oaj@oaj.fi

27.8.2010
1 (9)

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ:n LAUSUNTO PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKOTYÖRYHMÄN RAPORTTIIN

Opetusministeri Henna Virkkusen 3.4.2009 asettaman työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotukset perusopetuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja perusopetuksen tuntijaoksi. Ehdotusten tuli pohjata hallitusohjelman tavoitteisiin. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena oli vahvistaa taito- ja taideaineiden asemaa. Työryhmän oli huomioitava ehdotusten laatimisessa hallitusohjelman lisäksi käytettävissä oleva tutkimus- ja arviointitieto, valtiosuus- ja toimintalainsäädäntö sekä kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö ja sen kehityssuunnat. (OKM tiedote 3.4.2009).

Työryhmän tehtävänä oli lisäksi arvioida ehdotusten taloudelliset ja muut vaikutukset.

Työryhmän esitys on OAJ:n mielestä pääosin erittäin ansiokas ja kattava selvitys aihepiiristä. Esitykset ovat monin osin hyvin perusteltuja. Esimerkkeinä voidaan mainita oppilaan vähimmäistuntimäärän kasvattaminen neljällä vuosiviikkotunnilla ja turvallisen oppimisympäristön määrittäminen asetuksella.

OAJ kannattaa oppilaan vähimmäistuntimäärän kasvattamista neljällä vuosiviikkotunnilla. OAJ pitää erittäin tärkeänä, että perusopetuksen tuntijakoa muutakin osin kehitetään ja muutetaan nykyisestä.

Muutoksen periaatteena OAJ:n näkemyksen mukaan tulee olla tuntimäärän noston lisäksi se, että oppiaineisiin saada nykyistä enemmän joustoa. OAJ pitää huolestuttavana sitä, että oppilaiden mielestä perusopetuksessa päällimmäisenä tulee mieleen kiire. OAJ ei kaipaa uusia oppiaineita, vaan nykyisten oppiaineiden sisältöjen tarkastelua kriittisesti.

Päätettäessä työryhmän esittämien toimenpiteiden jatkosta, tulee OAJ:n näkemyksen mukaan ottaa huomioon seuraavaa:

Perusopetuksen yleiset valtakunnalliset tavoitteet

OAJ kannattaa työryhmän esitystä tuntijakoasetuksen sekä perusopetusasetuksen yhdistämisestä valtioneuvoston antamaksi perusopetusasetukseksi.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ pitää työryhmän esittämiä perusopetuslaissa tarkoitettua opetuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita pääosin onnistuneina.

Yleisissä valtakunnallisissa tavoitteissa ei tuoda OAJ:n näkemyksen mukaan riittävän selkeästi esille kestävästä kehityksestä ja elämäntapaa jokaiselle kuuluvana perusarvona ja kansalaistaitona.

Esitetyn uuden valtioneuvoston asetuksen perusopetuksesta 2 §:n 5 momentin mukaan joustavan perusopetuksen tavoite on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Tämä antaa OAJ:n näkemyksen mukaan väärän kuvan siitä, että tavoite olisi vain joustavan perusopetuksen tavoite. OAJ:n näkemyksen mukaan kaikessa perusopetuksessa pyritään siihen, että kukaan ei keskeytä opintojaan tai syrjäydy.

Uuden asetuksen 2 §:n 5 momentti tulisi muuttaa siten, että tavoite koskee koko perusopetusta.

OAJ kannattaa asetukseen esitettyjä täsmennyksiä turvallista oppimisympäristöä koskien (Valtioneuvoston asetus perusopetuksesta 2 luku 5 §). Turvallisen oppimisympäristön määrittelyn puuttuminen on aiheuttanut käytännössä ongelmia ja sen tarkempi määrittely asetustasolla on tarpeen.

OAJ:n mukaan esitetyn 5 §:n 2 momenttia tulisi kuitenkin täsmentää seuraavasti, jotta perusopetukselle asetetut muut tavoitteet voitaisiin saavuttaa:

5 § Oppimisympäristöt

Opetuksessa hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä sekä tieto- ja viestintätekniikkaa.

*Oppimisympäristöjen tulee edistää monipuolista työskentelyä ja oppimista, antaa mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen, yksilöllisten vahvuuksien tunnistamiseen ja kehittämiseen, vuorovaikutukseen ja oppilaiden keskinäiseen oppimiseen **opettajan johdolla**.*

Oppimisympäristön tulee olla fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä.

OAJ:n näkemyksen mukaan perusopetuksessa on tarve tuoda nykyistä selkeämmin asetus tasolla esille oppilaan oikeus opettajaan jokaisena oppituntina perusopetuksen tavoitteiden saavuttamisen mahdollistajana.

Perusopetuslain 3 §:n 2 momentin mukaan opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Säännös on pohjana kaikelle opetuksen sekä opetukseen liittyvien järjestelyiden ja tukitoimenpiteiden suunnittelulle ja toteuttamiselle, joten muun muassa opetusryhmät tulee muodostaa siten, että niissä voidaan opetus järjestää mainitun säännöksen mukaisesti.

Perusopetuslain 30 §:n 2 momentin mukaan opetusryhmät tulee muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietinnön (SiVM 3/1998) mukaan säännös edellyttää, että opetusryhmien koot ovat tarkoituksenmukaiset ja pedagogisista lähtökohdista määritellyt. Oppilasryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon myös perusopetuslain 29 §:ssä säädetty oppilaan oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Säännös asettaa opetuksen järjestäjälle velvollisuuden huolehtia turvallisuustekijöistä.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallitusohjelmassa, joka oli voimassa työryhmän työskennellessä, on tavoitteeksi asetettu perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen osana opetuksen laadun turvaamista. Myös Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2007–2012 yleissivistävän koulutuksen yhdeksi kehittämisen kohteeksi on asetettu opetuksen laadun parantaminen ja tähän liittyen riittävän pienten opetusryhmien varmistaminen.

OAJ toteaa, että työryhmän ei olisi tullut esittää nykyistä perusopetusasetuksen 2 §:n tekstiä opetusryhmien muodostamisesta sisällytettäväksi sellaiseen työryhmän esittämään uuteen asetukseen.

Kyseinen säännös ei ole riittävän yksiselitteinen eikä mahdollista työryhmän esityksen mukaisten perusopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Säännöksen muuttaminen on perusteltua myös hallitusohjelman sekä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2007–2012 perusteella. Työryhmän ehdotusten tuli pohjata hallitusohjelman tavoitteisiin.

OAJ korostaa, että opetusryhmien muodostamisella on keskeinen merkitys opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa.

OAJ esittää säännöstä täsmennettäväksi nykyisestäään seuraavilta osin:

Säännöstä tulee täsmentää siten, etteivät ryhmäkoot voi missään olosuhteissa ylittää esiopetuksessa ja perusopetuksen 1–2 luokilla 18 oppilaan enimmäismäärää ja 3-9 luokilla 20 oppilaan enimmäismäärää sekä yhdysluokilla ja työturvallisuuden kannalta vaarallisessa opetuksessa 16 oppilaan enimmäismäärää.

Yleisopetuksen opetusryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon mm. erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden määrä opetusryhmän kokoa pienentävänä tekijänä siten, että yksi näihin ryhmiin kuuluva oppilas katsotaan laskennallisesti kahdeksi oppilaaksi.

Säännöksessä tulee säätää yksiselitteisesti montako oppilasta voidaan kuhunkin oppilasryhmään integroida.

Asetuksesta tulee käydä esimerkiksi ilmi, että jos yleisopetuksen opetusryhmässä on viisi erityisen tuen tarpeessa olevaa oppilasta, ryhmän koko määräytyy heidän mukaansa kymmeneksi. Tällöin tätä kymmenen oppilaan luokkaa on kelpoinen opettamaan vain kelpoisuusvaatimukset täyttävä erityisluokanopettaja.

Esimerkin mukainen täsmennys tulee tehdä nykyiseen säännökseen kaikkien siinä mainittujen opetusryhmien koon suhteen.

Asetuksessa tulee säätää kuinka montaa integroitua oppilasta yhdellä opettajalla voi enintään olla opettajan opettaessa useampia opetusryhmiä.

Tuntijako

Työryhmä esittää säädettäväksi, että perusopetuksen oppimäärät muodostuvat oppiainekokonaisuuksista. Nämä on määritelty asetuksen 14 §:ssä. Samassa yhteydessä on määritelty kuinka perusopetukseen käytettävä aika jaetaan oppiainekokonaisuuksien ja niihin kuuluvien oppiaineiden opetukseen sekä oppilaanohjaukseen.

OAJ kannattaa työryhmän esitystä nivelkohtien muuttamisesta.

OAJ esittää 14 §:ään seuraavia muutoksia:

Draama uutena oppiaineena

OAJ ei hyväksy draamaa uudeksi kaikille yhteiseksi oppiaineeksi eikä esityksessä ehdotettua kelpoisuusvaatimusta draaman aineenopettajan kelpoisuusvaatimukseksi.

OAJ ei vastusta draaman opetusta, vaan pitää sitä tärkeänä. Maassamme on jo nyt sekä ilmaisutaitopainotteisia peruskouluja että lukioita ja draamaa on mahdollista opiskella valinnaisena oppiaineena.

OAJ:n näkemyksen mukaan draaman opetus tulee jatkossakin järjestää sisällyttämällä draaman sisältöjä äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen. Lisäksi draamaa tulee opettaa valinnaisena oppiaineena sekä sen tulee kuulua syventäviin opintoihin.

Draaman opettaminen on mahdollista ottaa huomioon aiempaa paremmin kehittämällä opetussuunnitelmia. Nykyisessä voimassa olevassa opetussuunnitelmassa se on otettu huomioon luvussa 7.3 Äidinkieli ja kirjallisuus 1–2 vuosiluokasta alkaen. Vuosiluokilla 1–2 draama esiintyy vuorovaikutustaidoissa ja siitä eteenpäin draamaa opetetaan myös draamana. Opetussuunnitelmassa tuodaan esille draaman yhteys muihin taito- ja taideaineisiin.

Draamaa voidaan vahvistaa myös opetusmenetelmänä eri oppiaineissa.

OAJ toteaa esitetyn draamanopettajan kelpoisuusvaatimuksen osalta, että aineenopetusta vuosiluokilla 7–9 antavalta opettajalta edellytetään, että hän on suorittanut opetettavassa aineessa vähintään 60 opintopisteen laajuiset aineenopettajan koulutukseen kuuluvat opetettavan aineen opinnot, jotka ovat oppiaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden perus- ja aineopinnot.

OAJ ei voi hyväksyä, että aineenopettajan kelpoisuusvaatimus olisi draaman opettajan osalta muiden aineenopettajien kelpoisuusvaatimuksia alempi kuten työryhmä ehdottaa.

Työryhmä ehdottaa, että draamaa opettavalta (tiettyjen aineiden kelpoisuuden omaavilta aineenopettajilta ja luokanopettajilta) vaadittaisiin lisäksi vain vähintään 30 opintopisteen laajuiset opinnot yliopistossa.

Nykyisin ilmaisutaitoa, draamaa ja muita sen tyyppisten aineiden opetusta annetaan valinnaisena. Näiden valinnaisaineiden opettajaltakin vaaditaan vähintään 60 opintopisteen laajuiset oppiaineen sisältöön soveltuvat opinnot yliopistossa. Työryhmä ei ole esittänyt mitään hyväksyttäviä perusteita sille, miksi draaman aineenopettajan kelpoisuus voisi poiketa nykyisestä käytännöstä.

Työryhmän ehdotuksen mukaista kelpoisuutta ei ole edes mahdollista opiskella nykyisin. Työryhmä ei kuitenkaan esitä muutettavaksi yliopistoissa annettavaa koulutusta. Yliopistossa suoritettavat opintokokonaisuudet ovat perus-, aine- ja syventävät opinnot. Perusopintojen laajuus on vähintään 25 opintopistettä ja aineopintojen laajuus yhdessä perusopintojen kanssa on 60 opintopistettä.

Työryhmä ei ota myöskään kantaa siihen, mitkä opinnot kuuluisivat draaman opettajan kelpoisuusvaatimuksiin.

OAJ pitää esitystä draaman ottamisesta uudeksi oppiaineeksi ja erityisesti esitystä draaman opettajan kelpoisuusvaatimuksesta huonosti perusteltuina sekä valmisteltuina. Esitys tuotiin työryhmälle valmiina eikä se ole työryhmän yhdessä tekemä.

Valinnaisuuden lisääminen ja taito- ja taideaineiden aseman vahvistaminen

Tuntijakomallissa taito- ja taideaineiden kaikille oppilaille yhteistä opetusta yläkoulun puolella on vähennetty. Tämä ei vahvista OAJ:n näkemyksen mukaan taito- ja taideaineiden asemaa, kuten hallitusohjelmassa on edellytetty, vaan on merkittävä heikennys.

Esityksen seurauksena taito- ja taideaineissa päättötodistukseen tuleva arvosa perustuisi osassa aineita kolmen vuoden takaisin tietoihin ja taitoihin. Nykyiset opetussuunnitelmat korostavat päättötodistuksen arvosanojen kuvaavan oppilaan sen hetkistä tieto- ja taitotasoa.

Koska, oppilaan näkökulmasta valinnaisuus ei ole kaikilta osin tosiasiallista, vaan opetuksen järjestäjän valinnaisuutta sekä muista oppilaista riippuvaista valinnaisuutta, ei valinnaisuuden lisääminen vähentämällä samanaikaisesti kaikille yhteisen opetuksen määrää takaa taito- ja taideaineiden opetuksen lisääntymistä oppilaan koulutyöpäivässä.

Kielten opetus

Kieltenopetuksesta on 14 §:n lisäksi oma erityissäännös (15 §). Työryhmän raportista käy ilmi, kuinka kielten opiskelu on vähentynyt merkittävästi ja miten oppilaat ovat eri asemassa riippuen siitä missä asuvat.

OAJ yhtyy raportissa esitettyihin asiantuntijalausuntoihin, joissa todetaan, että kielten opiskelu kannattaa aloittaa mahdollisimman varhain, jo ennen kouluikää, opiskelun tehoa lisää kesto sekä intensiteetti ja kieltenopiskelun keskeytysten syynä on koulupäivien pidentyminen. OAJ yhtyy myös siihen esitettyyn näkemykseen, että kieltenopiskeluun vaikuttaa negatiivisesti se, että niiden valinta vie suuren määrän valinnaisaineiden tunneista.

OAJ pitää hyvää kielitaitoa tulevaisuudessa jokaisen tarvitsemana kansalaistaitona.

OAJ kannattaa kielten opettamisen aloittamisen varhentamista, mutta OAJ ei löydä mitään perusteita työryhmän esitykselle vähentää kieltenopetuksen määrää kaikille yhteisenä aineena vuosiluokkien 7–9 aikana.

Esitetyssä mallissa vierasta kieltä opetettaisiin kahtena vuotena vain yksi tunti viikossa. OAJ:n näkemyksen mukaan tämä tuntimäärä viikossa ei riitä kehittämään kielitaitoa, vaan korkeintaan ylläpitämään sitä saavutetulla tasolla.

OAJ toteaa, että vuosiluokilla 1–6 opetuksesta vastaa pääsääntöisesti luokanopettaja. Luokanopettajien koulutus ei anna tällä hetkellä edellytyksiä luokanopettajille opettaa toista kotimaista kieltä tai muutoinkaan kolmen kielen valikoimaa.

Työryhmä ei ole pohtinut niitä vaikutuksia joita esityksellä kielten opetuksen varhentamisesta aiheutuu opettajien koulutukselle. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tiedon mukaan esimerkiksi terveystiedon ottamisesta uudeksi oppiaineeksi aiheutui ainakin 500 000 euron kustannukset opettajankoulutukselle.

Vähintään vastaavia kuluja on odotettavissa esitetykseen otettujen kahden uuden oppiaineen osalta.

Mikäli kieltenopetus kunnissa osoitettaisiin aineenopettajille, aiheutuisi heidän liikkumisestaan eri koulujen välillä merkittävä pysyvä kustannusvaikutus kunnille (ns. kiertäväopettaja).

OAJ ei voi hyväksyä myöskään alkuopetuksesta (vuosiluokat 1–2) kaikille yhteisenä oppiaineena opetettavan äidinkielen tuntimäärän vähentämistä.

OAJ:n näkemyksen mukaan työryhmän olisi tullut korostaa myös sitä, että opetussuunnitelmia laadittaessa tulee kiinnittää huomiota siihen mitä äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen tulee sisällyttää, jotta asiat opitaan oikeaan aikaan niin, että niiden oppiminen tukee ja mahdollistaa vieraiden kielten opiskelun.

OAJ:stä työryhmä ei ole riittävästi kiinnittänyt huomiota siihen millaisia vaikutuksia sen esityksillä on tyttöjen ja poikien välisiin kasvun ja kehityksen eroihin. OAJ:stä erityisesti valinnaisuuden lisäämistä ja kaikille yhteisesti opettavina aineina esimerkiksi äidinkielen ja kielten opetuksen vähentämistä olisi tullut tarkastella tästä näkökulmasta.

Työryhmän esitysten vaikutus opetustoimen johdon, rehtoreiden ja opettajien työhön

OAJ on huolissaan myös esityksen vaikutuksista opetustoimen johdon, rehtoreiden ja opettajien työhön.

OAJ toteaa, että työryhmän olisi tullut tarkastella yksityiskohtaisemmin ja laajemmin esitystensä vaikutuksia.

OAJ on erittäin huolissaan esimerkiksi valinnaisuuden määrän lisääntymisen sekä esitetyn kolmen kielivaihtoehdon tarjoamisen velvoitteen vaikutuksista pienten koulujen asemaan. Perusopetuksen tulee olla lähipalvelu. On mahdollista, että osa esitetyistä muutoksista aiheuttaa pienten koulujen toimintaedellytysten heikkenemistä.

OAJ toteaa, että työryhmän esityksessä mainittu kuntien ja koulujen välinen yhteistyö opetuksen järjestämisessä ei kaikin osin ole maassamme maantieteellisistä etäisyyksistä johtuen mahdollista (perusopetuslain 32 §) tai taloudellisesti ja kestävästi kehityksen kannalta järkevää.

OAJ on myös huolissaan siitä, kuinka käytännössä lukujärjestykset kyetään laatimaan ilman suurta määrää ns. hyppytunteja ja löytämään esimerkiksi riittävästi liikuntatiloja. OAJ pitää erittäin tarpeellisena ehdotusten täytäntöönpanon kokeilemista teoriatasolla erikokoisissa kunnissa ja kouluissa ennen tässä esiin tuotujen asioiden eteenpäin viemistä.

OAJ pitää tärkeänä myös sen selvittämistä, millaisia vaikutuksia esityksellä on niihin tilanteisiin, joissa oppilas muuttaa koulusta toiseen tai kunnasta toiseen. Koulujen opetustarjonnan runsaan valinnanmahdollisuuden johdosta oppilaiden saamassa opetuksessa voi olla huomattavia eroja eikä niiden valinnaisuuksien tekeminen onnistu, joita oppilaalla on aiemmin ollut.

Keskeistä olisi ollut myös selvittää tarkemmin sitä miten oppilaat ovat kokeneet sen, kun heidän haluamaansa oppiaineeseen ei olekaan syntynyt opetusryhmää ja millainen vaikutus tällä on ollut opiskelumotivaatioon jatkossa.

OAJ pitääkin muuten ansiokkaan esityksen puutteena sitä, ettei muutosten osalta ole erikseen pohdittu niiden vaikutusta keskeisimpiin tekijöihin opetuksessa: riittävät resurssit, kouluverkko ja perusopetuksen säilyminen lähipalveluna, koulun johdon mahdollisuudet toteuttaa esitettyjä uudistuksia käytännössä, oppilaiden yhdenvertaisuuden ja vapaan liikkumisen takaaminen, oppilaiden opiskelumotivaatio ja esitysten vaikutukset tyttöjen ja poikien välillä oleviin oppimis- ja opiskelueroihin, opettajien työllistyminen, kelpoisten opettajien saatavuus, opettajien koulutus, varhaiskasvatukseen ja toiselle asteelle sekä sitä kautta korkea-asteen opintoihin.

Esityksen mukaisen tuntijakomallin seurauksena taito- ja taideaineiden opettajien työtilanne muuttuu todennäköisesti merkittävästi heikompaan suuntaan. Heille ei voida nykyistä vastaavalla tasolla taata esityksen mukaisilla tuntimäärillä viran mukaisia tunteja. Viran sijaan taito- ja taideaineiden opettajien virkasuhteet muuttuvat tuntiopettajuuksiksi. Epävarmuus valinnaisten ryhmien perustamisesta voi lisätä myös määräaikaisten palvelussuhteiden määrää.

Työryhmän esitysten taloudellisten ja muiden vaikutusten arviointi

OAJ pitää työryhmän esityksen suurimpana puutteena sitä, ettei siinä ole toimeksiannosta ja työryhmän työskentelyn aikana työnantaja- sekä työntekijä-osapuolten esittämistä vaatimuksista huolimatta arvioitu riittävästi ehdotusten taloudellisia ja muita vaikutuksia.

Perustuslakimme (1999/731, 16 §) mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Oppilaiden oikeus perusopetukseen on liian riippuvainen siitä, missä kunnassa oppilas asuu. Kuntien taloudellinen tilanne on heikentynyt ja osasta kuntia käytetään jopa nimitystä kriisikunta. Vaikka tämä on valtion taloudesta vastaavilla tahoilla hyvin tiedossa, samoin kuin se, että tästä seuraa kunnissa varhaiskasvatus- ja ope-

tuspalveluihin kohdistettavia leikkaustoimia ja jopa lomautuksia, ei valtio myönnä kunnille riittävästi varoja näiden palveluiden toteuttamiseen.

Suunniteltaessa muutoksia aiempaan on erityisen tärkeää, että uudistuksen toteuttamisen taloudelliset vaikutukset arvioidaan huolellisesti. Mikäli uudistus päätetään toteuttaa, tulee siihen tällöin osoittaa riittävät resurssit.

OAJ edellyttää, että työryhmän esittämien muutosten taloudelliset vaikutukset arvioidaan tarkoin ja niihin osoitetaan kunnille riittävät resurssit. Opetuksellisen tasa-arvon edistäminen edellyttää opetuksen järjestämistä määrällisesti ja laadullisesti vähintään laissa, asetuksessa ja valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa säädettyjen minimivaatimusten mukaisesti. Valtion tulee varmistaa, että tämä on mahdollista myös kriisikunnissa.

Raportin luvussa 8, Uudistusten vaikutukset, todetaan lyhyesti koko raportista selkeästi esille käyvä tosiasia, että esityksellä nykyisessä muodossaan on merkittäviä vaikutuksia opettajan työaikaan. Raportin kappaleessa 8.2, Opetuksen järjestäminen ja opettajisto, todetaan, että oppiaineet ryhmitellään oppiainekokonaisuuksiksi, jotka osaltaan eheyttävät opetuksen suunnittelua ja toteutusta. Samalla korostetaan, että esitys edellyttää opettajien välisen yhteistyön tiivistämistä ja tiiviimpää yhteistyötä tarvitaan myös kotien sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Raportin mukaan työryhmän esitys edellyttää valinnaisuuden toteuttamista kaikissa oppiainekokonaisuuksissa. Valinnaisuuden monipuolista toteuttamista edistää yhteistyö koulujen kesken.

Opettajien työaika muodostuu oppiaineiden opetukseen käytettävästä työajasta eli opetusvelvollisuudesta sekä erikseen virka- ja työehtosopimuksissa sovitusta yhteissuunnitteluajasta (yt-aika), jonka puitteissa edellä kuvatut yhteistyötehtävät suoritetaan.

OAJ:n näkemyksen mukaan nykyinen yhteissuunnittelun aikamäärä (3 tuntia/viikko) ei mahdollista raportin ja sen sisältämien säännösmuutosten mukaisten toimintojen järjestämistä opettajan työajalla. Tämän johdosta raportissa olisi tullut ottaa huomioon, että esitykset edellyttävät yhteissuunnittelu-työajan lisäämistä. Yhden yhteissuunnittelu tunnin lisääminen opettajan työaikaan merkitsee noin 45 miljoonan euron kustannusvaikutusta vuositasolla.

OAJ:n näkemyksen mukaan raportissa olisi tullut muutoinkin täsmällisemmin selvittää kustannusvaikutuksia ja edellyttää, että aiheutuvat kustannukset tulevat valtion maksettaviksi eikä kunnille aiheudu esityksen johdosta lisäkustannuksia.

OAJ on huolissaan siitä, että raportissa esitetyt uudistukset, joita OAJ tässä lausunnossa esitettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta kannattaa, aiheuttavat kunnille kustannuksia. Mikäli näin tapahtuu, päätyvät kunnat todennäköisesti nykyisessä taloudellisessa tilanteessa yhä enenevässä määrin kohdistamaan opetustoimeen lomautuksia ja muita leikkauksia ja vaarantavat näin opetussuunnitelman mukaisen opetuksen antamisen, turvallisen opiskeluympäristön sekä koulutuksellisen tasa-arvoisen toteutumisen koko maassa.

Raportissa esitettyjen asioiden käytännön toteutuksen kannalta on erittäin keskeistä, että valtio pitää koulutuksen voimavarat tasolla, jolla turvataan koulutuksen jatkuva kehittäminen ja yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella. Esimerkiksi lähiopetus, oppilaanohjaus, oppilashuolto ja erityisen tuen antamisen määrä sekä taso eivät saa riippua siitä, missä kunnassa oppilas asuu tai mitä koulua oppilas käy. Nämä ovat oppilaan etenemistä opinnoissa ja siirtymistä työuralle tukevia asioita sekä ehkäisevät syrjäytymistä.

Nykyinen taloudellinen tilanne huomioon ottaen OAJ esittää, että esitettyä uutta valtioneuvoston asetusta perusopetuksesta 3 §:n 1 momentin osalta täsmennetään tai sen perusteluihin lisätään näkökulma, etteivät opetuksen järjestäjän taloudelliset vaikeudet saa heikentää kunnassa asuvien lasten perusoikeutta maksuttomaan perusopetukseen.

Valtakunnallinen kattava arviointi on tärkeää seurattaessa yhdenvertaisuuden toteutumista koko maan alueella. Lisäksi esimerkiksi aluehallintovirastoilla tulisi olla toimivalta puuttua laittomuuksiin nykyistä tehokkaammin ja ennaltaehkäisevästi, sillä OAJ on huolissaan edellä esitetyistä syistä johtuen siitä, että työryhmän esitykset saattavat lisätä määräaikaista palvelussuhteita ja ei kelpoisten opettajien antamaa opetusta.

Raportissa ehdotettujen muutosten seurauksena oppilaanohjauksen tarve kasvaa muun muassa valinnaisuuden lisääntymisen johdosta. OAJ:n näkemyksen mukaan oppilaanohjauksen merkitystä perusopetuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tulee selkeyttää ehdotetussa asetuksessa sekä ottaa huomioon kustannusvaikutuksia arvioitaessa.

OAJ myös edellyttää, että käynnistetään kaikkia koulumuotoja koskeva oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishanke yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Tiivistys

OAJ toteaa, että lausuntopyyntöissä pyydetty lausunnon lopussa esitettävä tiivistelmä esityksestä on esitetty yllä tummentamalla tärkeimmät kohdat.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Olli Luukkainen
puheenjohtaja

Nina Lahtinen
va. koulutusasiain päällikkö